

Beslutet om invasion i Irak år 2003

En analys av beslutsprocessen inom Bushadministrationen ur
ett groupthinkperspektiv.

Abstract

Bush administration's main arguments to justify the invasion of Iraq in 2003, raises many questions. The allegations that Iraq possessed illicit weapons of mass destruction (WMD) when the invasion took place has not been verified and forces have still not found any WMD in Iraq (today August 2009). In retrospect, it was recognized by the CIA that it had almost been completely wrong about intelligence on WMD. Other allegations, that Iraq had a partnership with al Qaeda before the invasion, also proved to be wrong. How come, that the Bush administration is reliable on these false, unjustified arguments? This study is about the decision making in the Bush administration before the invasion of Iraq, March 2003. By applying theses about groupthink, you test if this phenomenon occurred in the administration. It examines whether the conditions for groupthink was present and then clearly explaining different events and reactions that could be perceived as symptoms of groupthink. Finally, you clarify the symptoms of incorrect decision-making, which groupthink usually lead to.

The analysis shows a positive result that groupthink occurred in the administration. September 11, 2001 included conditions for the phenomenon and symptoms of groupthink, such as closed-minded, overestimation of the group, and direct pressure on dissenters, which in turn led to a defective decisionmaking for the invasion.

Nyckelord: Groupthink, George W Bush, Irakkriget, Colin Powell, 11 september 2001

Antal ord:
9209

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Avgränsning och urval	3
1.3 Teori	3
1.3.1 Groupthink.....	4
1.4 Metod och material.....	5
1.5 Disposition.....	6
2 Bakgrund till invasion i Irak	7
2.1 Saddam Husseins tid.....	7
3 Strukturella fel i organisationen	9
3.1 Gruppens sammansättning.....	9
3.2 Styrd agenda	11
3.3 Sammanfattning.....	11
4 Provokativ kontext	12
4.1 Ett hot om oväntade attacker	12
4.1.1 Rumsfeld och perspektivet för militära resurser	13
4.1.2 Folkets förtroende.....	13
4.1.3 Värna om frihet	14
4.2 Sammanfattning.....	14
5 Symptom av groupthink	16
5.1 Multipla signaler.....	16
5.1.1 Vägen via FN.....	18
5.1.2 USA:s eskalering.....	19
5.2 Tryck på oliktankande	19
5.3 Sammanfattning.....	20
6 Symptom av felaktigt beslutsfattande	22
6.1 Forcerat läge	22
6.2 Resultatet	23

6.3	Sammanfattning.....	23
7	Konklusion	25
8	Referenser	27

1 Inledning

11 september år 2001 ägde det rum terrorattacker på skilda platser i USA, vilka fick USA:s politik att ta en helvändning. Vid presidentvalet året dessförinnan vann George W. Bush, med tydliga prioriteringar gällande inrikespolitiska frågor i USA (Eliasson & af Schmidt, 2009). Efter 11 september år 2001 gick prioriteringarna från inrikespolitik till att föra ett krig mot den globala terrorismen (ibid.).

USA hade ett brett underrättelseunderlag till att koppla samman terrorattackerna den 11 september till terrornätverket al-Qaida och främst grupperingar som fanns i Afghanistan. Genom mandat av FN (resolution 1386) gick USA, i koalition med flera länder, in med väpnat våld i Afghanistan med syftet för att bekämpa den sittande talibanregimen vilken ansågs generera och rekrytera till terrorverksamhet gentemot USA (Bush, 20 sept 2001). Den 7 oktober år 2001 initierades denna militära kampanj under namnet *Operation Enduring Freedom* och är fortfarande (augusti 2009) verksam i området (resolution 1886).

Saddam Hussein fördömde invasionen av Afghanistan och motsatte sig Bushs begynnande krig mot terrorismen. USA:s utrikesminister Colin Powell sa att efter man hade lyckats med sina mål att bekämpa terrorismen i Afghanistan skulle man fokusera på stater likt Irak och deras försök att skaffa massförstörelsevapen (Koppel & Labott, 2001).

I januari 2002 förklarade Bush att Irak tillsammans med Nordkorea och Iran tillhörde vad han kallade ”ondskans axelmakter” och Bush uttryckte stark kritik till den irakiska regimen och tryckte på att den bidrog till den globala terrorismen.

”The Iraqi regime has plotted to develop anthrax, and nerve gas, and nuclear weapons for over a decade (...) This is a regime that agreed to international inspections – then kicked out the inspectors. This is a regime that has something to hide from the civilized world (...) Be seeking weapons of mass destruction, these regimes pose a grave and growing danger. They could provide these arms to terrorists, giving them means to match their hatred. They could attack our allies or attempt to blackmail the United States”. George W. Bush; State of the union address, 29 jan. 2002

Efter att ha visat en fast beslutsamhet att inte tillåta några inspektörer i landet, ändrade regimen i Irak policy och tillät inspektörer att operera i Irak. Reaktionerna över denna förändring i policy gentemot inspektionerna var tudelade. Frankrike, Ryssland och Kina var positiva till det medan USA och Storbritannien ansåg att agerandet var ett taktiskt drag från den irakiska regimen. USA arbetade för att få igenom en tuffare resolution i FN angående vapeninspektioner och man begärde att ett regimbyte skulle äga rum, även ifall det krävde användandet av militära styrkor (Britannica; Iraq 2002). President

Bush fick nationellt stöd i oktober 2002 i form av att amerikanska kongressen tillät Bush att använda militära styrkor i Irak (ibid.).

17 mars 2003, gav USA Irak ett ultimatum att Saddam m.fl. skulle lämna landet inom 48 timmar. Detta ultimatum förkastades och USA i koalition med andra länder, främst Storbritannien invaderade Irak den 20 mars 2003 under namnet *Operation Iraqi Freedom*. Argumenten för att invadera Irak var för att Saddam förfogade över massförstörelsevapen och stödde terrornätverket al Qaida, (Bush, mars 2003).

Vid invasionen påbörjade en stor sökoperation för massförstörelsevapen, men några sådana påträffades inte (Britannica: Iraq war) och 2006 kommenterade president Bush situationen:

“I fully understand that the intelligence was wrong, and I'm just as disappointed as everybody else is.” George W. Bush (The Washington Post: 6 april 2006).

11. september kommissionen fastställde att anklagelserna för att Irak hade samröre med al Qaida också saknade bekräftelse;

”(...) We also understood that there had been antipathy between al Qaida and Saddam Hussein because Saddam Hussein was not viewed as being religious” (Kean et al, juni 2004: 54)

1.1 Syfte och frågeställning

Jag har som intresse att undersöka närmare hur omständigheterna var när USA invaderade Irak, mars 2003. Jag finner ett tomrum och därmed intresse för att undersöka hur beslutsprocessen gick till. Hur kom det sig att Bushadministrationen använde argument och bevis som inte var verifierade? Jag kommer att analysera beslutsprocessen och försöka ge klarhet i ovanstående fråga, genom att använda teserna kring groupthink. Hur var gruppdynamiken i Bushadministrationen? Jag finner det lite skrivet om detta och jag har som mål att försöka skapa klarhet i hur attityderna och omständigheterna var inför beslutet att gå in med militär styrka i Irak. Därmed kan min generella frågeställning beskrivas som följande:

- *Hur såg beslutsprocessen ut i Bushadministrationen inför invasionen av Irak 2003, genom ett groupthink-perspektiv?*

1.2 Avgränsning och urval

Jag kommer huvudsakligen avgränsa min analys till händelser som äger rum mellan 11 september 2001, fram till 20 mars 2003. Anledningen till denna avgränsning i tid är enkel, genom att händelserna som ägde rum 2001 förändrade Bushadministrationens politiska agenda och man prioriterade utrikes- och säkerhetspolitik¹.

De personer som jag kommer att inbegripa i analysen, förutom George W. Bush är som följer:

Dick Cheney, vicepresident.

Donald Rumsfeld, försvarsminister.

Colin Powell, utrikesminister.

Condoleezza Rice, nationell säkerhetsrådgivare.

Tommy Franks, general, chef för militärledningen

George Tenet, högste chef CIA.

Dessa personer var nära medarbetare med Bush och personerna utgjorde huvudsakligen vad Bush förklarade som krigsrådet, dvs Bush inre krets (Kean et. al juli 2004: 347).

1.3 Teori

Realism är den teori som är dominant inom internationella relationer. Teorin var väl anpassad för omständigheterna under 1900-talet och efter kalla kriget har den, trots viss berättigad kritik, visat sig vara väl till hands för att försöka förstå globaliseringsprocessens olika händelseförlopp. I den klassiska realismen härleder flera resonemang utifrån *raison d'Etat*, att en stats utrikespolitik har som huvudsakliga syfte att säkerställa statens säkerhet (Baylis et.al 2008:92). Realismen anser att det råder anarki bland stater och att varje stat agerar för sitt egenintresse. Huvudsakliga begrepp inom realismen är statscentrerat, överlevnad och självhjälp (ibid:93).

De enheter som det handlar om i världssamfundet är endast suveräna stater, vilka agerar i anarki. Detta förklarar att det inte finns några andra typer av enheter inom världssamfundet. En stats primära syfte att säkerställa dess säkerhet, vilken aldrig kan tas som garanterad. Att säkerställa sin överlevnad gentemot andra stater handlar om att behålla sin makt och sitt inflytande. Stater kan dock ingå i ett formell alliering med andra stater ifall dessa är i minoritet till någon övrig stat,

¹ "Today, the distinction between domestic and foreign affairs is diminishing. In a globalized world, events beyond America's have a greater impact inside them. Our society must be open to people, ideas and goods from across the globe. The characteristics we most cherish – our freedom, our cities, our systems of movement, and modern life – are vulnerable to terrorism" (Bush, National Security Strategy, 2002:31).

vilken utgör ett hot. Denna situation är naturligtvis betingad med makt och hur makten är fördelad i världssamfundet. Här finns två olika synsätt inom realismen som skiljer sig något från varandra. Den offensiva realismen talar för att varje stat arbetar för att maximera sin relativa maktposition gentemot andra stater. Den defensiva realismen fokuserar däremot inte endast på den relativa maktpositionen utan ämnar istället maximera en stats säkerhet. Allianser var nämnt tidigare och stater kan allieras och tillsammans utgöra en motpol i förhållande till en annan stat. Man talar om maktbalansen mellan stater, ifall den relativa makten är jämnt fördelad, finns det få incitament till konflikt mellan stater. Ett exempel på detta är kalla kriget, då det ägde rum en bipolär maktordning i världen. Efter kalla krigets slut, då globaliseringen ökade, förvandlades den bipolära maktordningen till att bli unipolär, där USA har visat sig vara en superstat och hegemon enligt vissa (Baylis et al 2008:99).

1.3.1 Groupthink

Irving Janis analyserade hur grupper om 6-12 personer kunde frambringa en sammanhållning som i slutändan bidrog till politiska misslyckanden. Janis konkretiserar detta och kallar fenomenet *groupthink*.

Grundförutsättningar är att en beslutsledare bildar en samlad och gemensam grupp arbetsmedlemmar. Därefter tar man hänsyn till omständigheter som förklaras som strukturella fel i organisationen. Däribland finns isolering av gruppen, brist på opartiskt ledarskap, brist på riktlinjer för metodologiska procedurer samt att det existerar en homogenitet bland gruppmedlemmarna beträffande deras sociala bakgrund och ideologi (Janis 1982:176). Utöver dessa aspekter är det av vikt att undersöka vilken kontext gruppen befinner sig i. I det kritiska läget då symtom av *groupthink* uppstår, befinner sig gruppen i en provokativ situation där omständigheter påverkar gruppen genom, hög stress från utomstående hot och att ledarens lösning på problem är det bästa. Den provokativa situationen bidrar även till låg självkänsla som sätts igång av; misstag som exponerar medlemmars brister, alltför stora svårigheter på nuvarande beslutsfattande uppgifter vilket får varje medlem att känna sig mindre effektiv samt moraliska dilemman såsom brister på alternativa lösningar förutom de som bryter mot etisk standard.

Dessa bakgrundsliggande aspekter/variabler tenderar till det fenomen som Janis förklarar som *groupthink*. Symptomen på *groupthink* är av tre olika typer. Typ ett är att gruppen överskattar sin förmåga som grupp, att man inbillar sig vara osårbar och man tror sig på en inhemsk gruppmedlem. Typ två är att det skapas ett stängt sinne vilket utmynnar i kollektiva rationaliseringar. Typ tre är att det genereras press mot att uppnå enhetlighet. Detta tar sig i form av självcensur, inbillning av enhälliga beslut, direkt tryck på direkttänkande och att man väljer ut personer som ger gruppen information som utesluter eventuella olämpliga delar. Olämpliga på så sätt att den informationen strider mot gruppens resonemang och beslut (Janis 1982: pp 226-233).

Dessa symptom renderar sedan till olika konsekvenser av felaktigt beslutsfattande (Janis 1982:10).

1. Grov försummelse av mål i undersökning
2. Grov försummelse av olika alternativ utifrån undersökningen
3. Utarmat informationsunderlag.
4. Förutfattat, selektivt val och hantering av information.
5. Misslyckande att ompröva och diskutera tidigare förkastade alternativ.
6. Misslyckande att bedöma kostnader och risker för valt beslut.
7. Misslyckande att utarbeta en detaljerad plan över genomförande, övervakning samt för oförberedda händelser.

Dessa symptom ger till sist låg sannolikhet till lyckad slutprodukt (Janis 1982:174).

1.4 Metod och material

Studien kommer att vara en form av en dokumentanalys där jag kommer att följa ett fåtal personers ageranden under beslutsprocessen till att invadera Irak och applicera groupthink. Jag kommer att operationalisera analysen genom att följa den metod som Janis redovisar, nämligen att analysera förutsättningarna för groupthink, dvs strukturella fel i organisationen och den kontext som gruppen befinner sig i. Därefter kommer jag att analysera vilka tecken av groupthink som är märkbara samt tecken på ett felaktigt beslut (Janis 1982:244).

Min empiri består primärt av andrahandskällor. Vad som är nödvändigt vid analys av groupthink är att ha material som handlar om gruppmedlemmarnas ageranden och olika reaktioner under beslutsprocessen. Woodwards bok *Plan of Attack* innehåller en stor bredd av intervjumaterial av aktuella personer. Diverse tal och uttalanden av berörda parter har huvudsakligen hämtats från statliga arkiv på internet. Tillika statliga dokument, såsom USA:s nationella säkerhetsstrategi och 11 september kommissionens rapporter är också tagna från statliga internetarkiv.

Vid skildringen av FN:s ageranden i beslutsprocessen har dokument hämtats från FN:s hemsida.

Vad gäller befintlig undersökning inom området finns det ett mycket brett utbud gällande kriget i Irak på internet och en del böcker är utgivna som beskriver vissa förlopp, men inga aktuella aktörer har skrivit någon självbiografi, förutom Colin Powell, *My American Journey*. Denna bok publicerades dock 1995 och är därmed inte vidare aktuell. Jag har inte hittat något arbete som ämnar applicera groupthinkfenomenet på Bushadministrationen under beslutsprocessen för invasionen 2003.

1.5 Disposition

I början av studien förklarar man problemet och intresset för att undersöka Bushadministrationen vid beslutet att invadera Irak. Därefter beskriver man teorin i studien. Först beskrivs realismen, i syfte för att förklara vilket perspektiv som generellt används i studien. Man kommer använda teorin kring fenomenet groupthink och dess olika delar förklaras närmare.

Därefter kommer man att förklara Iraks historia ur ett amerikanskt perspektiv.

Därefter kommer man dela upp analysen i fyra olika delar, utifrån Janis modell (Janis 1982:244). Först undersöker man strukturella brister i Bushadministrationen. Därefter förklaras omständigheter i den spända, provokativa kontexten som gruppen befinner sig i. Därefter analyseras tecken av groupthink och följaktligen tecken på ett bristfälligt beslut.

Till sist förs det en diskussion där man vill befästa det som studien har frambringt samt ge utrymme för diskussion för val av källor och avslutningsvis övriga funderingar som har uppstått under studiens gång.

2 Bakgrund till invasion i Irak

Jag finner det nödvändigt att förklara hur förhållandena var inför invasionen 2003 och förklara viktiga händelser som påverkade USA:s syn på Irak. Jag kommer avgränsa det historiska perspektivet och gå i kronologisk ordning, fr.o.m. år 1979 till början av 2000-talet. De händelser som beskrivs är givetvis av betydelse för analysen och jag kommer endast beskriva förlopp, där USA direkt är påverkad av konsekvenserna.

2.1 Saddam Husseins tid

År 1979 tillträdde Saddam Hussein till makten i Irak. Samma år ägde den islamska revolutionen rum i Iran, vilken Saddam indirekt såg som oskriven krigsförklaring. Irakiska militära styrkor angrep Iran i september år 1980 och de två staterna var i krig fram till 1988. Iraks krigsinsatser var öppet finansierade av Saudiarabien, Kuwait och övriga angränsande arabstater. I tysthet stod USA på Iraks sida och stöttade även med att sälja vapen till irakiska styrkor (Britannica; Iran-Iraq war). Kriget krävde över en miljon dödsoffer, däribland dödades mellan 50 000 och 100 000 kurder av irakiska trupper (ibid.). Diktatorn Saddam beordrade att använda kemiska vapen mot den kurddominerande staden Halabja, vilken gränsar mot Iran, där mellan 5000 och 6000 kurder dog, huvudsakligen kvinnor och barn (NE; Halabja).

Kriget mot Iran orsakade en stor skuld till gränsande Kuwait i söder. Pga dess rika oljetillgångar och med syftet att öka den irakiska makten i regionen ockuperade Irak Kuwait, den 2 augusti 1991. Ockupationen mötte starkt motstånd från hela världen och i FN:s säkerhetsråd beslutades att handelsförbud med Irak omgående skulle träda i kraft. Man förklarade också att Irak omedelbart skulle lämna Kuwaits territorium. I november beviljade FN:s säkerhetsråd att använda militära krafter mot irakiska trupper ifall de inte lämnade Kuwait innan den 15 januari, 1991. Under tiden mobiliserade en koalition med 29 stater militära resurser runtom Irak. Ungefär 700 000 soldater var insatsberedda i området, varav 540 000 var amerikanska styrkor. Saddam förklarade att Kuwait var en irakisk provins och vägrade lämna landet. En offensiv med flyganfall och marktrupper inleddes av koalitionen. Offensiven var berättigad av FN (resolution 674) och varade cirka 6 veckor då president George Bush förklarade eldupphör, 28 februari (Britannica: Persian Gulf War). Efter Kuwaitkriget arbetade vapeninspektörer i Irak för att söka efter olaga massförstörelsevapen och arbeta med att förstöra dessa. Samarbetet mellan inspektörer och den irakiska regimen fungerade dåligt och ifrån irakiskt håll ansåg man att inspektörernas roll inte var befogad.

Vapeninspektörerna kunde inte agera fritt i landet och irakierna arbetade aktivt för att få bort inspektörerna från landet. 1998 stoppade man från irakiskt håll inspektörernas verksamhet och körde ut dem från landet. Detta åstadkom återigen fördömler från världssamfundet, inte minst från USA. Irak vägrade att tillåta några vapeninspektörer arbeta i landet, vilket bidrog till ett spänt läge mellan både USA och Storbritannien, vilka var de enda stater som hade kvar militära styrkor i regionen efter Kuwaitkriget. Mindre stridigheter mellan irakisk trupp och amerikanskt samt engelskt flyg pågick ända fram till början av 2000-talet (ibid.).

3 Strukturella fel i organisationen

Här kommer man att undersöka hur förhållanden var i Bushadministrationen. Rättare sagt är syftet med detta avsnitt att syna huruvida enhällig gruppen var. Till att börja med kommer man att titta på personers olika bakgrund, främst vad gäller social bakgrund och ideologi. Därefter analyseras vissa organisatoriska aspekter inom gruppen, såsom metodologiska processer och ledaren förmåga att eventuellt driva egna åsikter istället för att föra ett opartiskt, öppet resonemang inom gruppen. Slutligen kommer man att sammanfatta avsnittet och förklara vad man har kommit fram till.

3.1 Gruppens sammansättning

George W. Bush var uppvuxen i Midland, Texas och hade sina grundläggande studier där. Därefter studerade George vid utmärkande skolor såsom Philips Academy och Yale university. Erfarenheter från dessa skolor var mest negativa för Bush då han fick uppleva att han blev förknippad med sin far och fick motstå gliringar från skolans ledning när George H.W. Bush förlorade senatsvalet 1964. Detta bidrog till avsmak för de personer som studerade på dessa skolor, att de var intellektuella snobbar som satte sin prägel på institutionerna (Greenstein 2004:193). Bush framstod som annorlunda student, där han hade goda förmågor att känna igen personer och hade god social duglighet. Bush stiftade bekantskap med flertalet personer, vilka skulle ha betydelse i hans framtida karriär (ibid).

Efter examen vid Harvard och vissa erfarenheter i näringslivet hjälpte Bush sin far vid presidentvalet, där hans förmåga att lyssna på människor var till stöd för Bush d.ä. framgång². 1994 blev Bush vald som guvernör i Texas och inför presidentvalet 2000 ställde Bush upp som Republikanernas kandidat. I hans valkampanj fanns förslag på skattelättnader, modernisering av militären, Social security, hälsoreform och testmodeller på hur man förbättrar skola och utbildning (ibid:197).

Vicepresident Dick Cheney var uppvuxen i Wyoming där han huvudsakligen hade sin skolgång. Cheney gick på Yale university, men tog inte någon examen (Britannica; Dick Cheney). Han fortsatte sina studier och tog examen i statsvetenskap vid University of Wyoming (The White House: Biography

² "I was a loyalty enforcer and a listening ear. When someone wanted to talk to the candidate but couldn't, I was a good substitute; people felt that if they said something to me, it would probably get to my dad. I did only if I believed it was important for him to know." (Greenstein 2004:195)

Cheney). Cheney är republikan och började sin karriär inom politiken 1969 genom att arbeta inom Nixonadministrationen, bland annat i Vita Huset (ibid.). 1989 till 1993 var Cheney försvarsminister åt George H.W. Bush och hade på så vis en betydande roll i landets agerande i Panama och Kuwaitkriget (NE: Cheney). Vid presidentvalet 2000 tillträdde Cheney som George W. Bushs vicepresident (ibid.). Cheneys roll som vicepresident var att fördjupa sig i USA:s förmåga att försvara sig från terrorhot. Cheney ansåg att Clintonadministrationen hade misslyckat grovt med detta, med tanke på första bombningen av World Trade Center 1993, ambassadbombningarna i Östafrika 1998 och attacken mot USS Cole år 2000 (Woodward 2004:30). Cheneys åtgärder för att förbättra säkerheten resulterade i två förändringar; standarden på bevis skulle inte vara lika krävande och vid ett hot räcker inte ett defensivt försvar, det skall även agera offensivt (ibid.).

Condoleezza Rice tog examen i ekonomi och därefter doktorsexamen i internationella relationer, med huvudsaklig inriktning på militär- och säkerhetsfrågor i Sovjetunionen och central Europa (Britannica: Rice). Hennes kunskaper fördjupades vid Stanford University där hon sedermera blev professor (NE: Rice). Rice är republikan och arbetade under president George H.W. Bush i Nationella säkerhetsrådet och utmärkte sig som expert på Sovjetunionen. 2001 tillträdde Rice som George W. Bushs nationella säkerhetsrådgivare (ibid.).

Donald Rumsfeld tog examen vid Princeton University. Efter att ha tjänstgjort några år i flygvapnet började Rumsfeld sin karriär inom politiken. Han var republikansk kongressledamot från 1962 till 1969 och arbetade därefter inom Nixonadministrationen. Till att börja med arbetade han med ekonomiska frågor, men arbetade därefter nära president Nixon, vilken utsåg honom till USA:s NATO-ambassadör 1973 (Saracino: Rumsfeld). Rumsfeld tjänstgjorde som Gerald R. Fords stabschef 1974-75 och därefter som försvarsminister mellan 1975 och 1977. 2001 tillträdde Rumsfeld återigen som försvarsminister för president George W. Bush.

Colin Powell växte upp i New York. Han läste till officer och efter examen tjänstgjorde han två gånger i Vietnam. Därefter började han ägna sig åt politik, tillhörande republikanerna och arbetade inom en rad olika områden, både inom försvarsdepartementet och för regeringen. 1987 utsågs Powell som chef för nationella säkerhetsrådet och mellan 1989 till 1993 var han chef för Joint Chiefs of Staff (exekutiva militärrådgivare till regeringen) och var en av huvudpersonerna för USA:s agerande i Kuwaitkriget (Levy: Powell). 2001 utsågs Powell som utrikesminister för president George W. Bush (NE: Powell).

Tommy Franks var uppvuxen i Texas, Midland. Efter oavslutade studier vid Texas University tog han värnning och läste till officer. Han tjänstgjorde i Vietnam mellan 1967-69. Därefter fortsatte han med studierna och tog examen i ekonomi, 1971. Franks karriär inom det militära fortsatte och 2000 utsågs han som befälhavare för USCENTCOM³. Franks arbetade nära med Rumsfeld för

³ USCENTCOM (United States Central Command) är USA:s ledning för internationella militära, och säkerhetsrelaterade insatser (www.centcom.mil)

USA:s reaktion för terrorattackerna 2001 och Franks initierade *Operation Enduring Freedom* i Afghanistan, 7 okt 2001 (Saracino: Franks).

George Tenet kommer ifrån New York och tog examen i internationella frågor på Columbia University. Han tjänstgjorde som president Clintons särskilda säkerhetsrådgivare och arbetade inom Nationella säkerhetsrådet, 1993-1995. Tenet tillträdde som högste chef för CIA⁴ 1997 och var den ende personen i Bushadministrationen som hade arbetat under Clintonadministrationen (CNN: Tenet).

3.2 Styr agenda

Händelserna vid 11 september 2001 påverkade Bush radikalt och efter attackerna såg han på sin roll som president på ett nytt, tydligt sätt, att den främsta uppgiften är att skydda det amerikanska folket⁵. Efter det initiala skedet av *Operation Enduring Freedom* var över och när man i november 2001 ansåg att man hade lyckats med invasionen av Afghanistan, gav Bush Rumsfeld i uppdrag att se över planer för att invadera Irak (Woodward 2004:3). Vid det skedet bestämde Bush att så få personer som möjligt skulle få reda det uppdrag han hade givit till Rumsfeld och att denne endast skulle arbeta med Franks för att undersöka saken (ibid.).

Dagarna innan nyårsafton 2001, ägde det rum en videokonferens, vilken inkluderade Bush, Franks, Cheney, Rumsfeld, Rice, Powell och Tenet. Detta var Bushs krigsråd, hans inre krets. Det var Franks som huvudsakligen hade ordet och han redovisade en förarbetad plan, grundad på riktlinjer från Rumsfeld, på hur man skulle föra ett krig mot Irak (ibid:53). Officiellt förklarade George W. Bush att det inte fanns några planer på krig mot Irak (ibid:90).

3.3 Sammanfattning

Bushs inre krets bestod till huvuddelen av personer som generellt sett hade en homogen bakgrund, både i politiskt och socialt perspektiv. Powell utmärkte sig bland politikerna, genom sin bakgrund som officer.

Bushs beslut att i ett initialt skede, arbeta med planeringsfasen för invasionen av Irak inofficiellt, bidrog till att gruppens arbetsuppgifter var isolerade från övriga instanser.

⁴ CIA, Central Intelligence Agency, USA:s underrättelsetjänst.

⁵ "September the 11th obviously changed my thinking a lot about my responsibility as president. Because September the 11th made the security of the American people the priority... a sacred duty for the president. It is the most necessary duty for the president, because if the president doesn't take on that duty, who else is going to?" George W. Bush (Woodward 2004:27)

4 Provokativ kontext

När groupthink uppstår är kontexten som gruppen befinner sig i relevant. Janis resonerar att groupthink ökar, när förhållanden då beslutsprocessen äger rum, är tuffa och gruppmedlemmarna utsätts för hög stress från externa hot om förluster. Man bedömer också att möjligheten är låg att hitta bättre lösningar än de som ledaren förespråkar (Janis 1982:250). Resonemang för att groupthink uppstår finner man också i att gruppmedlemmarnas självkänsla sjunker till följd av två företeelser. Den första är att gruppen står inför alltför stora svårigheter vid beslutsfattandet vilket påverkar varje gruppmedlems individuella effektivitet. Den andra företeelsen handlar om moraliskt dilemma (ibid:254). Dilemmat står i att man i brist på andra alternativ, förespråkar en lösning som uppnår nationella och politiska mål, men samtidigt innebär en kränkning på humanitära och etiska värderingar. Medlemmar försöker övertyga sig själva genom simpla associationsbanor som ”man kan inte laga en omelett utan att knäcka några ägg” (Janis 1982: 255).

Man kommer i detta avsnitt föra ett resonemang huruvida omständigheterna kring Bushadministrationen pressade dem mot ett beslut att invadera Irak.

4.1 Ett hot om oväntade attacker

George W. Bush förklarade den 29 januari 2002 att landet är i krig, att man befinner sig i tid då oväntade attacker kan äga rum utan någon som helst förvarning. I sitt tal förklarade Bush situationen och hotet mot USA:

As we gather here tonight, our nation is at war, our economy is in recession, and the civilized world faces unprecedented dangers(...) What we have found in Afghanistan confirms that, far from ending there, our war against terror is only beginning (...) Thousands of dangerous killers, schooled in the methods of murder, often supported by outlaw regimes, are now spread throughout the world like ticking time bombs, set to go off without warning. (Bush, state of the union address, 2002).

Under invasionen av Afghanistan hade man fått underrättelser om att ett nytt fruktat vapen kunde vara i omlopp. Det handlade om så kallade ”dirty bombs”, sprängladdningar bestående av konventionella sprängmedel, som är omlindade av radioaktivt avfall (US NRC). En sådan bomb är relativt enkel att konstruera och har inte lika ödesdiger effekt som rena kärnvapen, utan vid detonation sprids radioaktivt ämne över en yta motsvarande några stadskvarter. I de flesta fall är det

själva sprängladdningen som är dödlig och spridningen av det radioaktiva avfallet har mer en psykologisk effekt (ibid).

När Bushadministrationen fick underrättelser från egna styrkor om att de hade funnit tillräckligt med bevis för att al-Qaeda med stor sannolikhet hade tillgång till ”dirty bombs”, insåg Bush att detta vapen var det primära hotet mot USA (Woodward 2004:47).

”Our nation will continue to be steadfast and patient and persistent in the pursuit of two great objectives. First, we will shut down terrorist camps, disrupt terrorist plans, and bring terrorists to justice. And, second, we must prevent the terrorists and regimes who seek chemical, biological or nuclear weapons from threatening the United States and the world.”
(Bush, state of the union address, 2002)

4.1.1 Rumsfeld och perspektivet för militära resurser

Rumsfelds syn på hur de amerikanska militära styrkorna skulle användas skiljde sig från hur tankesättet var under president Clintons presidentperiod. Rumsfeld kallade det mönster som ”reflexive pullback”, att man agerade *efter* en förekommande attack eller uttalat hot. Rumsfelds syn på försvarspolitiken, var att Bushadministrationen skulle i kontrast med tidigare riktlinjer vara mer ”forward-leaning” och få bukt med problemen i tidigt skede (Woodward 2004: 19). Rumsfeld förespråkade således en mer offensiv än defensiv försvarspolitik.

Rumsfeld befäste sitt nya perspektiv när han blev intervjuad angående erfarenheter från 11 september 2001.

”The key thought about this is that you cannot defend against terrorism. You can’t defend at every place at every time against every technique. You just can’t do it, because they just keep changing techniques, time, and you have to go after them. And you have to take it to them, and that means you have to preempt them.” Donald Rumsfeld (Woodward 2004:34)

Rumsfelds nya doktrin om att agera i förebyggande syfte var helt i linje med George W. Bush etos om kriget mot terrorismen.

4.1.2 Folkets förtroende

Händelserna vid 11 september 2001 påverkade häftigt opinionen ifråga om hur man tyckte George W. Bush skötte sin roll som president (Jacobson 2003:200). Amerikaner från alla olika politiska partier, ställde sig bakom George W. Bush och stöttade honom. Innan 11 september 2001 svarade cirka 50 % av respondenterna ja till frågan ”Anser du att George W. Bush gör ett bra arbete som president?”. Efter 11 september 2001, ökade andelen anhängare från 50 % till 90 %, vilket är det största stödet någonsin som en president i USA har fått (ibid). Vid

noggrannare kontroll, ägde den största ökningen rum bland demokrater, där stödet för Bush var cirka 30 % innan 11 september och ökade därefter till 80 %.

4.1.3 Värna om frihet

”I believe the United States is *the* beacon for freedom in the world. And I believe we have the responsibility to promote freedom that is as solemn as the responsibility is to protecting the American people, because the two go hand-in-hand. No, it’s very important for you to understand that about my presidency.” intervju med George W. Bush (Woodward 2004:88)

I nationella säkerhetsstrategin, 2002, förklarar Bush att modellen för att uppnå nationell framgång är att främja frihet, demokrati och fri företagsamhet (Bush, NSS, 2002:3). Vidare förklarar han att den allvarligaste faran mot frihet ligger vid vägskalet av radikalism och teknologi, att spridningen av massförstörelsevapen är det största hotet, vilket USA kommer motarbeta med all sin kraft (ibid:13). Det förklaras att terrorism⁶ är landets fiende och att man med alla medel kommer försvara det amerikanska folket och amerikanska intressen, såväl nationellt som internationellt, mot terrorismen (ibid:6). Även ifall USA stödjer det internationella samfundet, kommer man inte tveka, om så krävs, att självständigt, genom att utöva självförsvar, agera i förebyggande syfte mot terroristorganisationer (NSS:6).

4.2 Sammanfattning

Konsekvenserna av attackerna vid 11 september 2001 var bl.a. att Bush prioriterade säkerhetspolitiken. Administrationen fokuserade och ställdes inför att bekämpa terrorismen mot USA och dess allierade, en fiende som både var global och oförutsägbart. Situationen kunde ses som påfrestande för administrationen och med den förekommande uppfattningen om sin fiendes natur, dvs att denna kunde agera närsomhelst med förödande vapen, såsom ”dirty bombs”, renderade till en ofrånkomlig förändring i USA:s agerande. Man var tvungen att agera mer offensivt, i förebyggande syfte. Efter 11 september 2001 ökade stödet för Bush markant och en klar majoritet såg invasionen i Afghanistan som berättigat agerande från administrationen. Med ett lyckat agerande i Afghanistan samt en policy som förklarar hur man ska vinna över fienden, att söka efter terroristläger och massförstörelsevapen, förtydligade USA:s nya mål och medel i utrikespolitiken. Jag anser, att tillämpandet av en offensiv utrikes- och säkerhetspolitik, med huvudargumentet för att skydda amerikanska intressen och dess frihet, bidrog till att man tillförlitade sig alltmer på Bush och

⁶ I NSS förklaras USA:s fiende som följande: ”The United States of America is fighting a war against terrorists of global reach. The enemy is not a single political regime or person or religion or ideology. The enemy is terrorism – premeditated, politically motivated violence perpetrated against innocents”

administrationens agerande. Genom att förtydliga att spridningen av massförstörelsevapen var det primära hotet, kanaliserades antalet misstänkta grupper och regimer. Däribland fanns Irak, som i det förflutna hade använt kemiska stridsmedel och som efter 1998 vägrade låta vapeninspektörer arbeta i landet.

Detta anser jag vara en kontext som har rätt förutsättningar för att groupthink skulle kunna uppstå inom Bushadministrationen.

5 Symptom av groupthink

Janis förklarar en rad olika kännetecken på groupthink. Pga brist på utrymme kommer man i denna analys koncentrera sig kring några av dessa kännetecken. Om man börjar med att titta på gruppen som helhet, är ett tydligt tecken på groupthink att man överskattar gruppens förmåga att lösa den aktuella situationen. Gruppen inbillar sig att vara osårbar, på så sätt att man skapar en överdriven optimism och uppmuntrar att ta extrema risker (Janis 1982:174). Andra kännetecken är att gruppmedlemmarna tvingas till att uppvisa enhetlighet, trots att enskilda individer känner skepticism inför föreliggande tankegångar och beslutsfattande (ibid:38). Man föredrar hellre en trevlig lummig atmosfär istället för att ha en inre strid i gruppen. Det existerar ett stängt, låst sinne för situationen och man rationaliserar undan varningar och annan typ av information som kan få medlemmar att överväga tidigare åtaganden. Man har en stereotyp syn på fienden och dess ledare, och för ett resonemang att fienden är så ond och motsträvig att man inte kan föra någon förhandling med dess representanter (ibid:174). Ifall någon medlem motsätter sig gruppens stiftade stereotyper eller generella åtaganden, sätts det ett direkt tryck på denna medlem och man ifrågasätter medlemmens lojalitet mot gruppen. Vidare, förklarar Janis att det kan finnas medlemmar som agerar för att minska det kritiska tänkandet och underhåller information som ifrågasätter befintliga antaganden. Janis kallar detta karaktärsdrag som ”mindguards” (ibid:175).

Detta för oss till analys av olika händelseförlopp som kan förklaras som symptom av groupthink inom Bushadministrationen. Nedan kommer man att inledningsvis se på gruppens agerande och därefter agerandet på individnivå.

5.1 Multipla signaler

I januari 2002 myntade Bush uttrycket ”ondskans axelmakter”, vilket åsyftade Irak, Iran och Nordkorea. Genom deras strävan till att skaffa massförstörelsevapen, hotade deras regimer världsfreden⁷. Vidare uttryckte Bush bl.a. direkt kritik till Irak, genom att landet är fientligt mot USA och gynnar terrorverksamhet. Anklagelserna grundades i Iraks vägran till vapeninspektioner, vilka inte hade genomförts på många år i landet. Bush förklarade att regimens vägran, uppfattades som att man dolde något för den civiliserade världen. Bush

⁷ States like these, and their terrorist allies, constitute an axis of evil, arming to threaten the peace of the world.” (George W. Bush, State of the Union address, 2002)

förklarade också att USA kommer att agera mot terrorismen och genomföra vad som är nödvändigt för att försäkra sig om USA:s säkerhet.

”We’ll deliberate, yet time is not on our side. I will not wait on events, while dangers gather. I will not stand by, as peril draws closer and closer. The United States of America will not permit the world’s most dangerous regimes to threaten us with the world’s most destructive weapons.” (Bush, state of the Union address, jan 2002).

Det rådde motsättningar inom administrationen hur man skulle gå tillväga med att av få bort Saddam från makten i Irak. Rumsfeld och Cheney tryckte på att det var viktigt att man gick in med militära styrkor och agerade snabbt. Detta skulle genomföras med preciserade flyganfall, samarbete med lokala oppositionsstyrkor och en insats med en mindre styrka amerikanska soldater. De argumenterade för detta agerande och menade att metoden hade bringat stor och relativt enkel framgång i Afghanistan, under *Operation Enduring Freedom* (Daalder & Lindsay 2003: 128). På uppdrag av Rumsfeld hade Franks arbetat fram en invasionsplan som skulle involvera upp till 250 000 amerikanska soldater (Woodward 2004:144). Bush gav Tenet i uppdrag att CIA skulle påbörja en bred insats gällande informationsinhämtning om och i Irak (Woodward 2004:108).

Samtidigt som man hade börjat planera och i vissa fall redan börjat agera gentemot mål rörande Irak, förespråkade Powell ett annat agerande för att lyckas med att få bort Saddam och uppmärksammade Bush på de risker som en invasion kunde medföra. Powell förklarade att en invasion skulle destabilisera vänligt sinnade stater till USA, däribland Saudiarabien, Egypten och Jordanien, vilket bl.a. dramatiskt skulle påverka tillgången och priset på olja (Woodward 2004:150). Powell menade att man skulle gå den diplomatiska vägen och övertyga det internationella samfundet att agera mot Saddam. Tillsammans skulle man tvinga Saddam att välja mellan hans vapen eller hans styre, vilket Powell menade skulle tvinga Saddam att upphöra med anskaffning av massförstörelsevapen (Daalder & Lindsay 2003: 129). Powell föreslog att man skulle gå via Förenta Nationerna och finna stöd för vad som behövde göras. FN var den enda lösningen, och ifall FN inte lyckades uppnå tillräckligt för vad USA ville, så var vägen via FN en lösning på att bilda en koalition mot Saddam och Irak (Woodward 2004:150).

Bush insåg att Powell hade rätt och i augusti 2002 talade han inför FN:s församling med målsättningen för att få FN att agera.

”As we meet today, it’s been almost four years since the last U.N. inspectors set foot in Iraq, four years for the Iraqi regime to plan, and to build, and to test behind the cloak of secrecy. We know that Saddam Hussein pursued weapons of mass murder even when inspectors were in his country. (...) The United States helped found the United Nations. We want the resolutions of the world’s most important multilateral body to be enforced. And right now those resolutions are being unilaterally subverted by the Iraqi regime. Our partnership of nations can meet the test before us, by making clear what we now expect of the Iraqi regime” (Bush, sept. 2002)

Med sitt agerande inför FN:s generalförsamling förklarade Bush att man vädjade om tydligt agerande gällande massförstörelsevapen i Irak och att USA, i ett multilateralt samarbete, skulle arbeta för att få bort Saddam från makten.

En tid innan Bush anförde sina åsikter inför FN:s generalförsamling intervjuades Powell om situationen i Irak. Vid frågan om USA var optimistisk om att lyckas få vapeninspektörer att åter arbeta i Irak, svarade Powell, att President Bush var övertygad om att FN:s vapeninspektörer skulle återvända till Irak. Vidare förklarade Powell, att president Bush menade att det inte bara är USA som har intresse av att se ifall inspektörerna hittar massförstörelsevapen, utan att hela det internationella samfundet måste förstå vikten av inspektörernas arbete (Frost: 1 sept. 2002).

Nästan samtidigt som Powell förklarar att Bush först vill att FN:s vapeninspektörer ska få göra sitt arbete och att man därefter får se vad nästa steg blir, så ger Cheney en annan bild till media. I ett uttalande i New York Times säger Cheney att det inte finns någon tvekan om att Saddam Hussein har massförstörelsevapen och att han kommer att använda dessa mot USA och dess allierade. Cheney uttryckte också att det var skulle vara lönlöst, och en farlig försening, att försöka driva igenom en FN-resolution som återigen skulle begära tillträde för vapeninspektörer i Irak (New York Times: 27 augusti 2002).

I efterhand förklarar Bush att han kommer ihåg denna händelserika period som ”den miserabla augustimånaden”.

”I remember coming out of August ’02. It was ‘the march to war’. All of us – we were really on the defensive. Because we weren’t around each other”. George W. Bush (Woodward 2004:165)

5.1.1 Vägen via FN

Bushs tal inför FN resulterade i november, i resolution 1441, vari det tydligt framgick att Irak var tvingat till att uppvisa all dokumentation och redogörelse rörande massförstörelsevapen inom 30 dagar (FN: resolution 1441: 3). Vidare förkunnade resolutionen att Irak skulle tillmötesgå FN:s vapeninspektörer inom 45 dagar (ibid).

Cheney förklarade att tidsrymden gällande Iraks skyldighet att redovisa all information om massförstörelsevapen, var mer eller mindre en fälla för Saddam. Cheney menade att återigen Saddam skulle förneka all existens av massförstörelsevapen, vilket skulle vara incitament för att inleda en invasion mot Irak. Även ifall Saddam erkände att han hade massförstörelsevapen, skulle detta legitimera en invasion genom att förklara att han har ljugit i 12 år och att han på så sätt har utgjort och utgör ett stort hot mot USA (Woodward 2004: 222).

Irak lämnade in en redogörelse över all information som FN krävde. Bushadministrationen förklarade på en rad punkter att denna redogörelse inte var fulländad och att man inte hade besvarat flera essentiella frågor (The White House: 23 jan 2003). FN:s vapeninspektörer fick inträde i Irak och hade efter fyra månaders arbete inte hittat några tydliga bevis på att Irak hade massförstörelsevapen (Blix: 2003).

Bush förklarade för Powell att han hade beslutat sig för att förklara krig mot Irak och Bush ville få bekräftat ifall Powell stödde honom i sitt beslut eller inte. Powell förklarade att han skulle stödja presidenten i sitt beslut och hjälpa honom så gott han kunde (Woodward 2004:273). Därmed var det ingen i Bushs inre krets som ifrågasatte valet att genomföra invasionen i Irak.

5.1.2 USA:s eskalering

Den 5 februari 2003 förklarade Colin Powell att Irak på ett flertal punkter inte hade tillmötesgått FN och resolution 1441 (Powell, 5 feb 2003). Utöver kritik gällande dolda vapen inför FN:s vapeninspektioner, förklarade Powell att det fanns starka kopplingar mellan Irak och terrornätverket al-Qaida. "Leaving Saddam Hussein in possession of weapons of mass destruction for a few more months or years is not an option, not in a post-September 11th world", uttryckte Powell (ibid).

17 mars 2003 förklarade George W. Bush, i en direktsändning från Vita huset, att Saddam och hans två söner hade 48 timmar på sig att lämna Irak.

"Intelligence gathered by this and other governments leaves no doubt that the Iraq regime continues to possess and conceal some of the most lethal weapons ever devised. (...) Should Saddam Hussein choose confrontation, the American people can now know that every measure has been taken to avoid war, and every measure will be taken to win it." George W. Bush (17 mars, 2003)

Operation Iraqi Freedom verkställdes av president Bush den 19 mars (Britannica: Iraq war).

5.2 Tryck på oliktankande

Powell motsatte sig Rumsfelds och Cheney's linje och menade att man skulle till en början gå den diplomatiska vägen för att få bort Saddam från makten. Powell lyckades få Bush att tänka i samma banor och initierade vägen via FN. Powell såg detta som en seger genom att han hade lyckats att få Bush inse att diplomatin var av relevans. Powells övertygelse resulterade dock i bl.a. rykten om att Powell hade kullkastat den egentliga strategin och att Powell arbetade mot Försvarsdepartementet och mot Cheney (Woodward 2004:226). Denna känsla var inte främmande för Powell. Under det första året efter att Bush tillträdde som president, kände Powell att han var åsidosatt och att han var isolerad från de övriga i Bushs inre krets. Det handlade främst om Cheney och Rumsfeld. Under tiden då Powell var chef för JCS under Kuwaitkriget, var Cheney hans chef. Erfarenheter från den tiden innefattade kontroverser mellan Powell och Cheney (Powell 1996:568). Det fanns dispyter mellan Rumsfeld och Powell under beslutsprocessen. Vid ett tillfälle avskedade Rumsfeld två medarbetare till Powell.

Två personer som var specialister inom varsitt område och vars kompetens Powell lovordade. Rumsfeld sparkade dessa pga att han ansåg dessa vara skeptiska till hans syn på hur förändring skulle impliceras i Irak. Rumsfeld förklarade att medarbetarna måste ha ett ärligt engagemang och att han inte kunde ha medarbetare som inte var stödjande (Woodward 2004:284).

5.3 Sammanfattning

Jag ser ett samband mellan framgångarna i Afghanistan och Bushadministrationens tydliga målsättning att ta itu med Irak. Operation Enduring Freedom hade visat det internationella samfundet att USA inte bara hade fördömt attackerna vid 11 september utan även agerat med relativt kort varsel mot terrornätverket al-Qaida. Framgångarna i Afghanistan, trots oförmågan att tillfångata Osama Bin Laden, bidrog till att Bushadministrationen överskattade sin egen förmåga att ta itu med den globala terrorismen.

Ett av de största problemen för Bushadministrationen var deras definierade fiende. Det globala kriget mot terrorismen skulle vinnas av USA, men vilka skulle man vinna över? Vilka var fienden? Jag ber att rekommendera Bymans artikel *Al-Qaida as an adversary: Do we understand our Enemy?* för vidare förståelse i problemområdet. Bush förklarade att man skulle agera mot terrorismen och huvudsakligen de stater och aktörer som stödde terrorismen och som även försökte införskaffa massförstörelsevapen. Genom att rationalisera bland stater, framhöll han tre stater som särskilt utmärkte sig som hot mot världsfreden; Nordkorea, Iran och Irak. Saddam Hussein kunde ses som stereotypen för hur fienden kunde se ut. Genom att han i det förflutna hade använt kemiska stridsmedel mot sin egen befolkning och påstods ha anknytningar till al Qaida, utmärkte honom som ett primärt hot mot USA. Trots att Bushadministrationen inte hade faktiska bevis på att Irak hade massförstörelsevapen, var man fast besluten om att så var fallet. Rumsfelds devis ”frånvaro av bevis är inte bevis på frånvaro” (Blix 2005:113) är passande i sammanhanget. Cheney och Rumsfeld var övertygade om att det fanns massförstörelsevapen i Irak och Saddams motvilja att samarbeta med FN förtydligade detta ännu mer. Redogörelsen som Blix förevisade, att vapeninspektörerna inte hade kommit fram till några bevis på massförstörelsevapen i Irak (Blix, 2003), frånsåg Bushadministrationen. Bush hade redan bestämt sig för att invadera Irak. Detta anser jag vara påtagliga tecken på stängt sinne.

Powells roll i gruppen ger grund till några intressanta iakttagelser. Till att börja med, visar Powell att han är skeptisk mot den vedertagna plan och inriktning som Cheney och Rumsfeld förespråkar, via Bush. Powell agerar som motpol till övriga i gruppen och påvisar vilka risker som finns vid handlandet av att invadera Irak. Genom sitt alternativa tillvägagångssätt, via diplomatin, delar han den enhällighet som gruppen fram till detta skede, hade visat. Samtidigt som Bush talar inför FN och vill att dem skall agera mot Irak, förklarar Cheney att USA måste agera mot det befintliga kärnvapenhotet från Irak. Bushadministrationen var

inte enhetlig i vad dem ville uppnå och det fanns inte någon större inre moral i gruppen som talade för någon enhällighet. Vidare, visar omställningen hos Powell, från att vara ifrågasättande och argumentera för diplomati, till att argumentera inför FN att USA är tvunget att intervensera i Irak, ett möjligt tecken på direkt tryck på oliktankande.

6 Symptom av felaktigt beslutsfattande

Konsekvenserna av groupthink renderar till låg sannolikhet för ett lyckat, effektivt beslut (Janis 1982:11). Samtliga tecken är redovisade tidigare i analysen och man kommer nedan att belysa tre huvudsakliga symptom som förklarar att groupthink existerade inom Bushadministrationen.

Janis förklarar att gruppens diskussioner är begränsade till ett fåtal alternativa beslut, oftast handlar det om två. Kartläggningen av alla möjliga alternativ är inte fullgjord, utan det äger rum förutfattade meningar om hur man ska agera. Det har även förekommit grov försummelse av målen som det tagna beslutet handlade om (Janis 1982:10).

Under själva beslutprocessen förekommer det ett förutfattat selektivt val av information, man frånsäger helt enkelt information som motstrider de antaganden och bedömningar man har gjort från beslutsprocessens början (ibid).

Man missbedömer risker och kostnader som valt beslut kommer innebära (ibid).

6.1 Forcerat läge

Powell redovisade inför FN den 5 mars, 2003 en rad olika bevis på att Irak var till stånd att ha massförstörelsevapen (Powell, 2003). Ett av Powells främsta argument var bevis på att man hade hittat behållare med 100 till 500 ton kemiska agenser som kunde användas som massförstörelsevapen (ibid). I sitt tal deklarerade Powell att man också hade belägg för att al-Qaida hade läger i Irak och att regimen därmed stödde terrorismen (ibid).

Bush förklarade att man inom FN, från USA:s sida hade visat bevis på att massförstörelsevapen fanns i Irak. Trots att FN genom dessa bevis fick bekräftat att Irak hade undanhållit information, ett agerande som skulle få seriösa konsekvenser för Irak, beslutade Bush att USA var tvingat med en koalition av flera stater att invadera Irak (Bush, mars 2003).

Krigsplanen för invasionen hade utformats av Franks och kallades för *Hybrid Plan* (Woodward 2004: 146) och skulle pågå i 157 dagar, med flera olika faser. Bush accepterade denna plan och vid början av maj 2003 uttryckte han seger för koalitionsstyrkorna (Bush, maj 2003).

6.2 Resultatet

En tid efter det initiala skedet av Irakkriget, kunde man konstatera att kriget inte tog 157 dagar och att några massförstörelsevapen inte hade påträffats i Irak (Britannica: Iraq war). Det har pågått stridigheter mellan den irakiska befolkningen och koalitionsstyrkorna och många anser att Operation Iraqi Freedom skapade ett inbördeskrig i Irak som fortfarande (augusti 2009) pågår (ibid). Över 3000 amerikanska soldater har dött i stridigheterna (ibid).

Det underlag som Powell redovisade inför FN, var till stora delar bristfällig information. Detta var information som Powell anförtrorde från CIA (Woodward 2004:299). I januari 2004 förklarade Kay, en högt ansvarig tjänsteman inom CIA att man nästan hade helt fel gällande underrättelserna om massförstörelsevapen i Irak. De behållare som Powell framförde som främsta bevis på massförstörelsevapen, visade sig vara vanliga aluminiumrör (CNN, 2004). Anklagelserna att Irak hade ett samarbete med al-Qaida, visade sig också vara felaktiga (Pincus & Milbank, 2004)

Trots att FN:s vapeninspektörer förklarade att man inte kunde bekräfta de bevis som amerikansk underrättelsetjänst proklamerade, via Powell, förklarade USA att dessa bevis var tillräckliga för att invadera Irak.

6.3 Sammanfattning

Reaktionerna och konsekvenserna av invasionen kan tolkas som att beslutsunderlaget inför invasionen var bristfällig. USA var fast besluten om att genomföra en invasion och fransåg reaktioner och information från FN. Information som förklarade att FN inte kunde bekräfta bevis på massförstörelsevapen i Irak.

Målet och syftet med invasionen var att Saddam utgjorde ett hot mot världsfreden, genom att han bevisligen hade massförstörelsevapen och att han hade tydliga kopplingar till al Qaida. Saddam skulle bort från makten och man skulle lokalisera de massförstörelsevapen som fanns i landet.

Erkännande från CIA förklarar att man inte hade tillräckligt säkra bevis på massförstörelsevapen i Irak. Man hade inte verifierat beläggen och förmodligen fanns det inte någon drivkraft för att göra detta heller. Samma gäller för bevisen gällande kopplingen mellan al-Qaida och Saddam. Bush proklamerade att det irakiska folket skulle befrias från denna diktator och demokrati och frihet skulle instiftas i landet. Kriget i Irak har dock påvisat stora brister i uppbyggnaden av landet och kostnaderna har överskridit långt över vad man hade beräknat med inför invasionen.

Tecken av groupthink anser jag vara tydliga i beslutet att invadera Irak. Bushadministrationen fransåg kritiken från FN, att deras bevis på massförstörelsevapen inte var tillräckliga. Man hade försummat egna

underrättelser gällande både kopplingar mellan al Qaida och Saddam samt tecken på massförstörelsevapen. Bushadministrationen samlade inte någon större energi på att utveckla någon strategi för hur man skulle gå tillväga efter invasionens avslut. Den verkställande krigsplanens hade en bedömning att kriget skulle ta 157 dagar. Genom att amerikanska soldater än idag (augusti 2009) finns på plats i Irak, är detta ett tecken på misslyckade bedömningar av risker och kostnader som den ursprungliga planen innebar.

7 Konklusion

Denna studie har applicerat teorin för groupthink på Bushadministrationen från 11 september 2001, till 17 mars 2003. Genom att ha använt Janis definitioner och resonemang, anser jag att studien har visat ett positivt resultat och att det finns belägg för att fenomenet groupthink skulle kunna ha existerat inom Bushadministrationen.

Jag har via teorin om groupthink och med hjälp av den operationaliseringsmodell som Janis konstruerat, belyst några förutsättningar och händelser som kan förklara händelseförloppet. Nedan sammanfattas studiens resultat.

Studien har belyst att det begick vissa organisatoriska fel, genom att man i det initiala skedet arbetade med invasionsplanen av Irak i slutna form och att George W. Bush var tydlig med att prioritera Irak som fiende. Administrationen befann sig i en provokativ kontext genom att man ständigt hade hot om att terrorattacker skulle kunna inträffa och skada det amerikanska folket eller amerikanska intressen. Risken för dessa förluster, bidrog till hög stress och administrationens förändring i policy bidrog till att man förlitade sig på presidentens agerande. Dessa förutsättningar resulterade i att groupthink, som fenomen, uppstod i administrationen. Symptomen av groupthink i administrationen var bl.a. att den lyckade invasionen i Afghanistan bidrog till att man överskattade gruppens förmåga att bekämpa terrorismen, man rationaliserade och var fast beslutna om att Irak tillhörde en av de tre "ondskans axelmakter". Saddam Hussein blev uttryck för den stereotypa fienden som USA stred mot, genom att både stötta al Qaida och förfoga över massförstörelsevapen. Andra symptom på groupthink kunde man uppfatta genom att undersöka hur relationerna var inom gruppen. Powells agerande, från att ha varit skeptisk, till att proklamera för invasion, är tecken på att det fanns ett direkt tryck på oliktankande, vilket är ett tydligt tecken på groupthink. Vidare, så resulterade de existerande formerna av groupthink till ett bristfälligt beslut vid invasionen av Irak. Beslutet var bristfälligt genom att man hade grov försummelse i undersökningen av huruvida Saddam hade massförstörelsevapen och samarbete med al Qaida. Man frånsåg kritiken från FN, att bevisen angående massförstörelsevapen man la fram var bristfälliga. Man missbedömde kostnaderna för kriget och de 157 dagarna av planerade stridigheter blev ett utdraget inbördeskrig med, bl.a. flera tusen dödade amerikanska soldater.

Studien har alltså visat att det fanns symptom på groupthink. Vissa belägg var tydligare än andra. T.ex. resonerar Janis att ett tydligt tecken på groupthink är att gruppen framstår som enhällig och att det uppstår en inhemska moral inom gruppen. Jag kom fram till att dessa tecken inte var tydliga i min studie. Gruppen visar olika signaler, när Bush talar inför FN samtidigt som Cheney uttrycker med övertygelse att Irak utgör ett väsentligt hot mot USA och att USA måste agera mot

Irak. Gruppen är alltså något diversifierad vid vissa tillfällen, men utvecklas till att bli mer enhällig ju närmre gruppen närmade sig tiden då invasionen ägde rum.

Jag finner det relevant att diskutera och uttrycka min strävan att upprätthålla hög objektivitet genom hela studien. Janis redovisar flera fallstudier (Grisbukten, Koreakriget, Kubakrisen, Vietnamkriget m.fl.) där han applicerar groupthink med hjälp av andrahandskällor (Janis 1982: viii). Genom min oförmåga att samla in material i form av intervjuer med berörda parter, måste jag tillförlita mig på befintligt material. Bob Woodwards bok ”Plan of attack” har varit till stor hjälp vid denna studie. Med grund för att flera tidsskrifter (Sunday Times, Daily Mail, The Economist, Time, Observer, The Wall Street Journal, Newsweek, Washington Post, New York Times, Guardian och Financial Times) har lovordat det material som boken innehåller, finner jag den reliabel som källa. Det har dock varit min strävan att frånga Woodwards egna slutsatser och endast koncentrera mig till de delar av boken då Woodward har genomfört intervjuer med berörda parter. Då jag har tagit del av olika uttalanden från diverse internetkällor har jag varit konsekvent i att använda källor där hela det aktuella uttalet är utskrivet.

Under tiden som jag har arbetat med studien har jag kommit fram till att en ny omständighet med stor sannolikhet kan ha påverkat beslutsprocessen, en omständighet som i teorin bör vara med i framtida analyser av groupthink. Det handlar om Internets påverkan på gruppen och bör ingå i den del av Janis modell som benämns som provokativ kontext. Jag har inte tagit upp resonemanget i min analys, men jag tror att internet och media mycket väl kan ha påverkat administrationen, genom dess förmåga att sprida information på snabbaste sätt och över hela världen. Detta skulle ha kunnat påverka administrationen på så sätt att ifall något fel uppstod eller att någon av en händelsen betedde sig inkorrekt, så framkom detta förmodligen på kort tid via nyhetsspridningen på Internet. Alltså tror jag att möjligheten för groupthink ökar genom införandet av internet, pga tiden som en gruppmedlem har på sig att rätta till en olämpligt uttalande, motsv. minskar drastiskt.

8 Referenser

Tryckta källor

- Baylis, John, et al, 2008. *The globalisation of world politics*. 4 upplagan. New York: Oxford University Press.
- Blix, Hans, 2005. *Avväpna Irak*. Danmark: Norhaven Paperback A/S.
- Byman, Daniel L, 2003. "Al-Qaeda as an Adversary: Do We Understand Our Enemy?" *World Politics*, Vol. 56, No. 1, pp. 139-163
- Daalder, Ivo H. & Lindsay, James M., 2003. *George W. Bush presidency*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Janis, Irving L., 1982. *Groupthink, Psychological Studies of Policy Decisions and Fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin company.
- Jacobson, Gary C., 2003. *George W. Bush presidency*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Powell, Colin, 1995. *My American Journey*. New York: Ballantine Books.
- Woodward, Bob, 2004: *Plan of Attack*. London: Simon & Schuster UK Ltd.

Internetkällor

- BBC News, 2002. "Breakfast with Frost, interview with Colin Powell", 1 september 2002. 20 juli 2009: http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/breakfast_with_frost/2228951.stm
- Blix, Hans, 2003. "Oral introduction of the 12th quarterly report of UNMOVIC". FN:s säkerhetsråd, 7 mars 2003. 25 juli 2009: <http://www.un.org/Depts/unmovic/SC7asdelivered.htm>
- Bush, George W., 20 september 2001. "President Bush adress to a joint session of Congress". 6 juli 2009: <http://archives.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>
- Bush, George W., 2002. "The National Security Strategy of the United States of America". 2 juli 2009: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/>
- Bush, George W., 2002. "President Delivers State of the Union Adress", 29 januari 2002. 20 juni 2009: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>
- Bush, George W., 2003. "President Says Saddam Hussein Must Leave Iraq Within 48 hours", 17 mars 2003. 20 juli 2009: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2003/03/print/20030317-7.html>

- Bush, George W., 2003. "President's radio address", 3 maj 2003. 8 juli 2009: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2003/05/20030503.html>
- Bumiller, Elisabeth & Dao, James, 2002. "Eyes on Iraq; Cheney Says Peril of a Nuclear Iraq Justifies Attack". The New York Times, 27 augusti, 2002, sid A01. 17 juli 2009: <http://www.nytimes.com/2002/08/27/world/eyes-on-iraq-cheney-says-peril-of-a-nuclear-iraq-justifies-attack.html>
- CENTCOM, 2009. "Our mission". 10 juli 2009: <http://www.centcom.mil/en/about-centcom/our-mission/>
- CNN, 2009. "Profiles, Tenet, George". 12 juli 2009: <http://edition.cnn.com/interactive/profiles/tenet/tenet.bio.html>
- CNN, 2004. "Transcript: David Kay at Senate hearing" 5 augusti 2009: <http://edition.cnn.com/2004/US/01/28/kay.transcript/>
- Encyclopædia Britannica online, 2009. "Iran-Iraq War." 3 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9042742>.
- Encyclopædia Britannica online, 2009. "Persian Gulf War." 4 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9059340>
- Encyclopædia Britannica online, 2009. "Dick Cheney." 5 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9345389>
- Encyclopædia Britannica online, 2009. "Rice, Condoleezza." 5 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9399735>
- Encyclopædia Britannica online, 2009. "Iraq war". 5 augusti 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-231537>
- Nationalencyklopedin, 2009. "Halabja". 3 juli 2009: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/halabja>.
- Nationalencyklopedin, 2009. "Dick Cheney." 2 juli 2009: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/dick-cheney>
- Nationalencyklopedin, 2009. "Rice, Condoleezza". 5 juli 2009: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/condoleezza-rice>
- Nationalencyklopedin, 2009. "Powell, Colin." 9 juli 2009: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/colin-powell>
- FN:s säkerhetsråd, 1990. Resolution 674. 5 juli 2009: <http://www.un.org/Docs/scres/1990/scres90.htm>
- FN:s säkerhetsråd, 2002. Resolution 1441. 7 juli 2009: <http://www.un.org/Docs/scres/2002/sc2002.htm>
- FN: s säkerhetsråd, 2009. Resolution 1868. 6 juli 2009: http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions09.htm
- Kean, Thomas, et al, 2004. "Twelfth Public Hearing", 16 juni, 2004. 2 augusti 2009: <http://govinfo.library.unt.edu/911/archive/hearing12/index.htm>
- Kean, Thomas, et al, 2004. "9/11 Commission Report", 22 juli, 2004. 27 juli 2009: <http://govinfo.library.unt.edu/911/archive/index.htm>
- Koppel, Andrea & Labott, Elise. CNN.com: "Powell says U.S. will deal with Iraq eventually". 7/11 2001. 6 juli 2009: <http://edition.cnn.com/2001/US/11/07/ret.powell.iraq/index.html>

Levy, Michael I. Encyclopædia Britannica online, 2009. "Powell, Colin." 9 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9384047>

Pincus, Walter & Milbank, Dana, 2004. "Al-Qaida-Hussein Link is Dismissed". The Washington Post, 17 juni, 2004. 8 juli 2009: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A47812-2004Jun16.html>

Powell, Colin, 2003. "Transcript of Powell's U.N. presentation", 5 feb 2003. CNN.com, 6 februari 2003. 30 juli 2009: <http://edition.cnn.com/2003/US/02/05/sprj.irq.powell.transcript/index.html>

Saracino, Peter. Encyclopædia Britannica online: "Rumsfeld, Donald." 7 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9389607>

Saracino, Peter. Encyclopædia Britannica online: "Franks, Gen Tommy." 9 juli 2009: <http://search.eb.com.ludwig.lub.lu.se/eb/article-9396463>

af Schmidt, Frans & Eliasson, Leif. Nationalencyklopedin: "George W. Bush". Online 8 juli 2009: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/george-w-bush>.

The Washington Times, 2006. "Bush 'disappointed' data on prewar Iraq were wrong". 6 april 2006. 28 juni 2009: <http://www.washingtontimes.com/news/2006/apr/06/20060406-112119-5897r/>

The White House, 23 januari 2003. "What does disarmament Look Like" 15 juli 2009: <http://2001-2009.state.gov/t/isn/rls/other/16820.htm>

The White House, 2009. "Biography of Vice President Richard B. Cheney". 5 juli 2009: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/vicepresident/vpbio.html>

US NRC (United States Nuclear Regulatory Commission), 2003. "Dirty bomb, factsheet" 12 juli 2009: <http://www.nrc.gov/reading-rm/doc-collections/factsheets/dirty-bombs.html>